

**MURAKKAB MANTIQIY CHIZMALAR TUZISH VA ULARNING
NATIJASINI TEKSHIRISHDA MultiMedia Logic DASTURIDAN
FOYDALANISH**

Ш.Р.Бобобеков – ЖДПИ ўқитувчиси

E-mail: sh.r.bobobekov@mail.ru, tel: (93)-540-41-25

Annotations

Ushbu maqolada murakkab mantiqiy sxemalarini tuzish va ularning natijasini tekshirishda “MultiMedia Logic” mantiqiy dastur imkoniyati, informatika va axborot texnologiyalari fani mashg’ulotlarida o’quvchilarga o’rgatishning avzalliklari bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: mantiq, ventil, simulyator, inkor, va, yoki, xor.

Аннотация

В этой статье описаны преимущества логического программирования “MultiMedia Logic” при построении сложных логических схем и их результаты, преимущества обучения студентов информатике и информационным технологиям.

Ключевые слова: логика, вентил, симулятор, отрицание и, или, xor.

Annotation

This article describes the advantages of “MultiMedia Logic” logic programming in the construction of complex logic circuits and their results, the advantages of teaching students in computer science and information technology.

Key words: logic, ventil, simulator, not, and, or, xor.

Hozirgi kunda murakkabmantiq masalalariningxemalariniloyixalashtirishdako‘plab mantiqiy dasturlar yaratilgan.Shunday mantiqiy dasturlardan biri *MultiMedia Logic*dasturidir. Ushbu dasturdan ta’lim jarajonida ham foydalanish samarali hisoblanadi. Ya’ni samaraliligishundaki, murakkab mantiqiy sxemalarini tuzish va ularning natijasini tekshirishimkonи mavjudligidir.Bu esa mantiqiy bilimlarni tekshirish va mustahkamlab borish imkonini beradi. Endi ushbu mantiqiy dastur bilan batafsil tanishib chiqamiz.

Multimedia Logic (MMLogic) - bu har qanday murakkablikdagi mantiqiy sxemalarni va kompyuter qurilmalarini simulyatsiya qilish uchun ishlatalishi

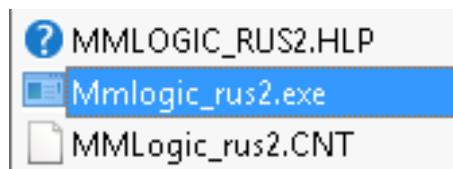
mumkin bo‘lgan dasturdir. Uning muallifi George Mills bo‘lib, dasturni Softronix firma sayti (<https://www.softronix.com>) ga joylashtirgan [1].

Dasturninghalqaroinglizchava ГОСТ 2.743-91- ruschainterfeyslarimavjud. Bundantashqariventillariningko‘rinishida ham farqqiladi. Sizo‘zingizgaqulayversiyadaishlashingizmumkin.

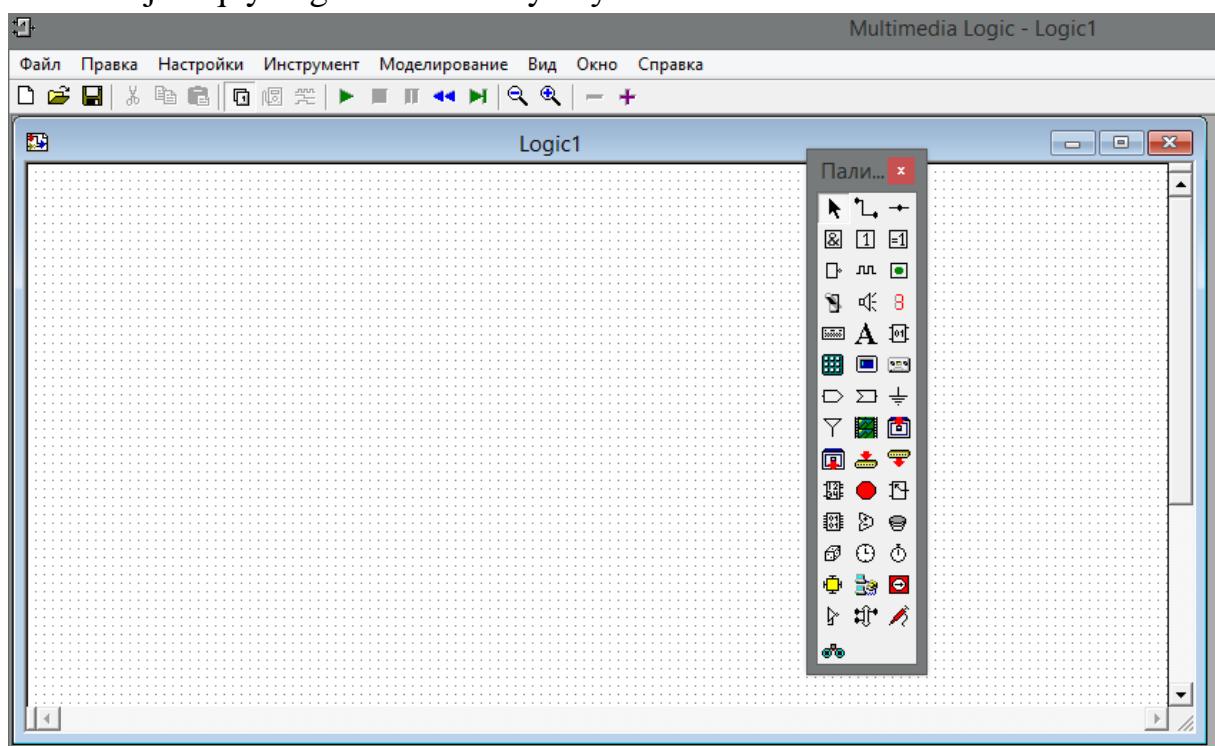
Versiyasi	inkor	va (and)	yoki (or)	xor
Halqaro				
ГОСТ 2.743-91				

MultiMedia Logic dasturini o‘rnatishoddiy dasturlarni o‘rnatish kabiamalga oshiriladi, agar sizdayo‘qbo‘lsaquni <http://www.softronix.com> manzildan bepulolishingiz mumkin.

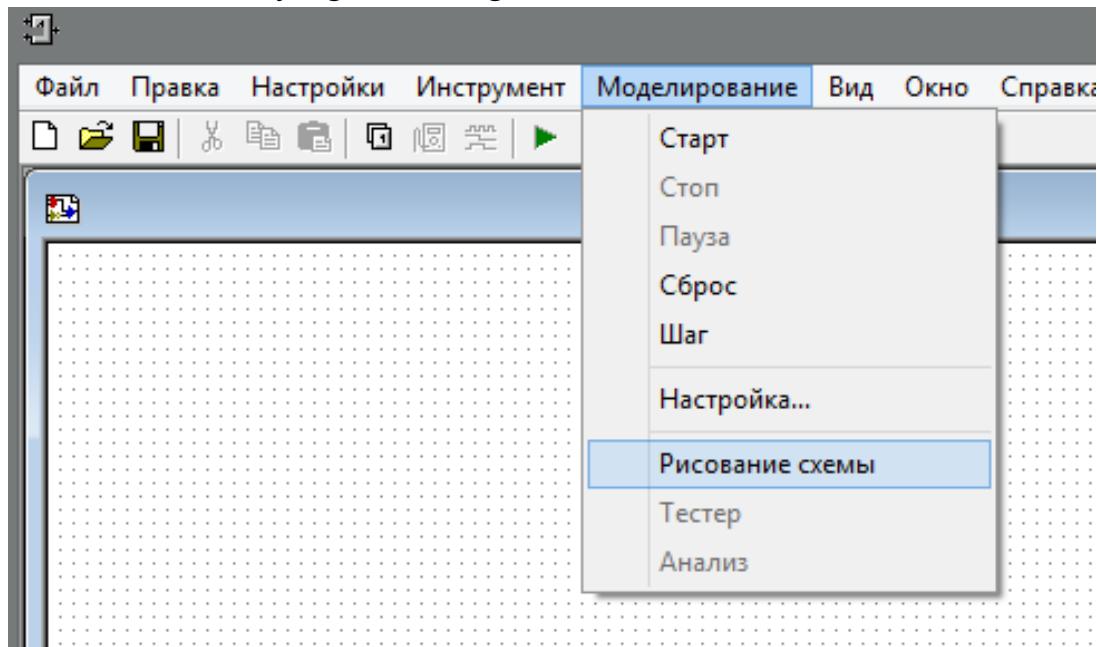
Agar sizgaruscha interfeysi qulay bo‘lsa, u holda Mmlogic_rus2.exe faylni shgatushiring:

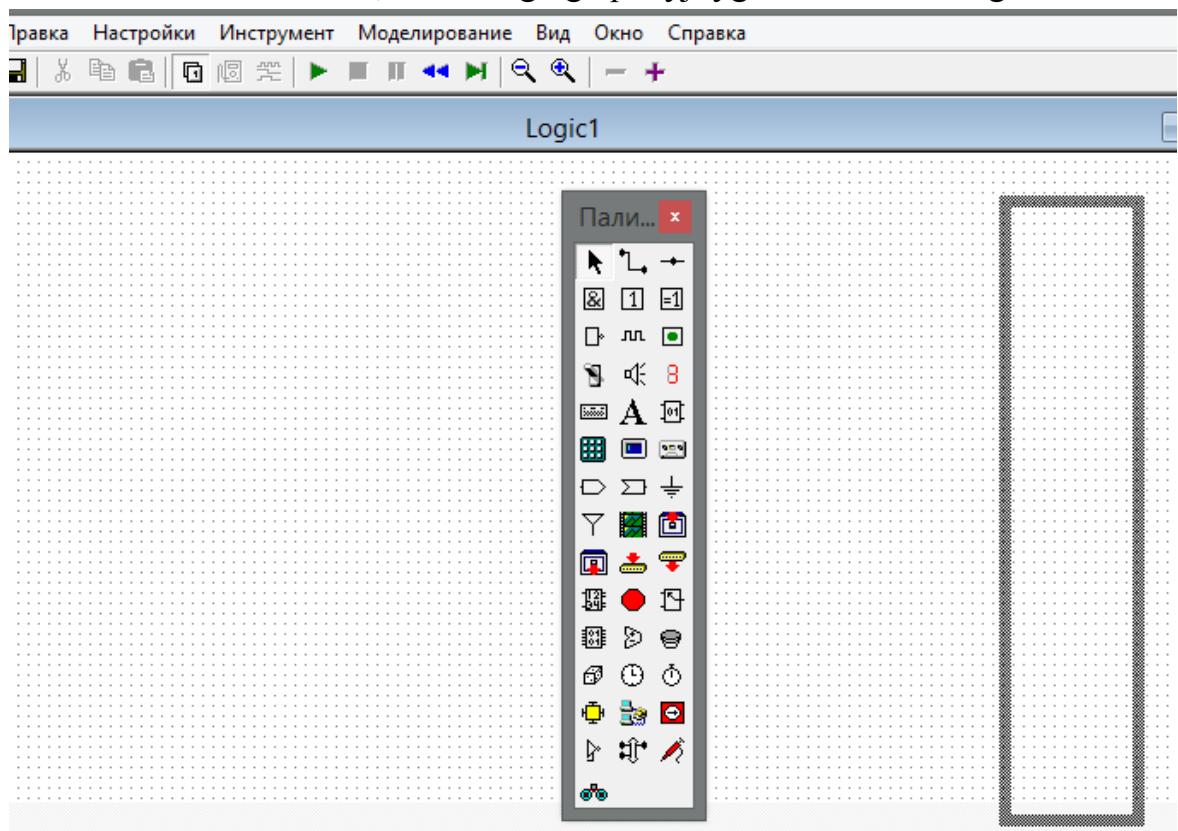
Natijada quyidagi dastur interfeysi oynahosil bo‘ladi:

Keyin Multimedia Logic oynasiningto‘liqekraninibosing (oynaningo‘ngtomonida “Пали...”instrumentlaroynasimavjud). Agar Palitrako‘rinmasa, oynaninguyuqoriqismidagi “Моделирование” menyusidan “Рисованиесхемы” buyrug‘initanlang.

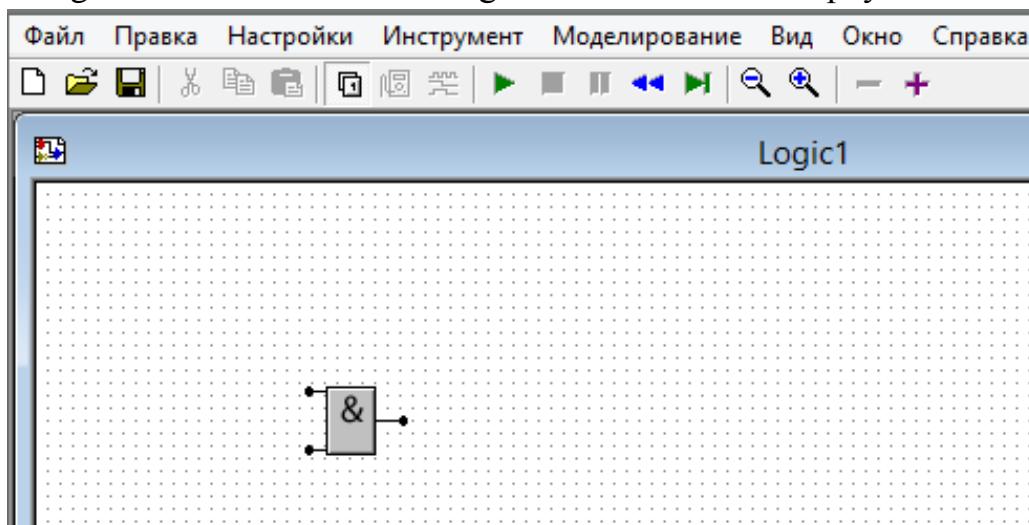
- Sichqonchadanfoydalanib, paltrani oynaningo‘ngtomoniga, sarlavhasiniko‘rsatib, unio‘zingizgaqulayjoygasudrabo‘tkazing.

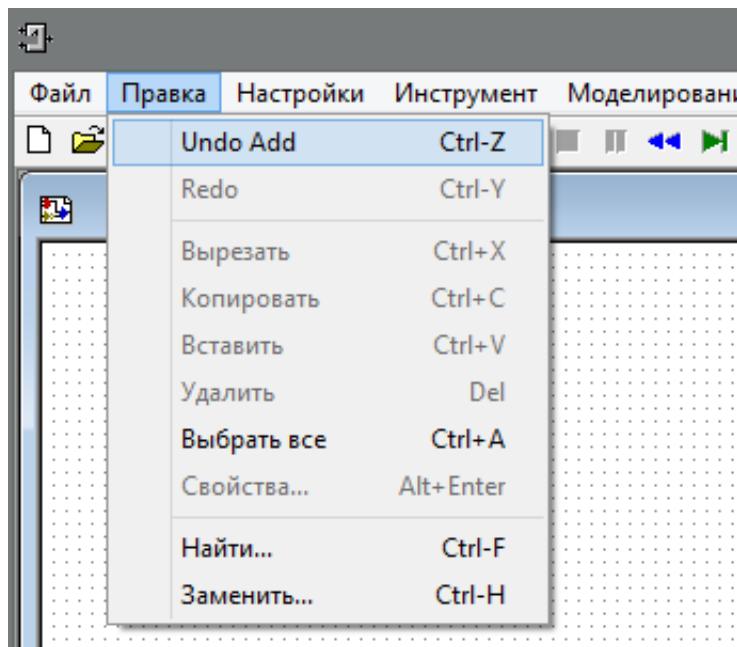
Endisimulyatordamantiqiyamallarningchizmachizishvatekshirishniko‘ribchi qamiz.

Misoluchun, Ava B elementlarustudaquyidagiketma-
ketliklarniamalgaoshiramiz:

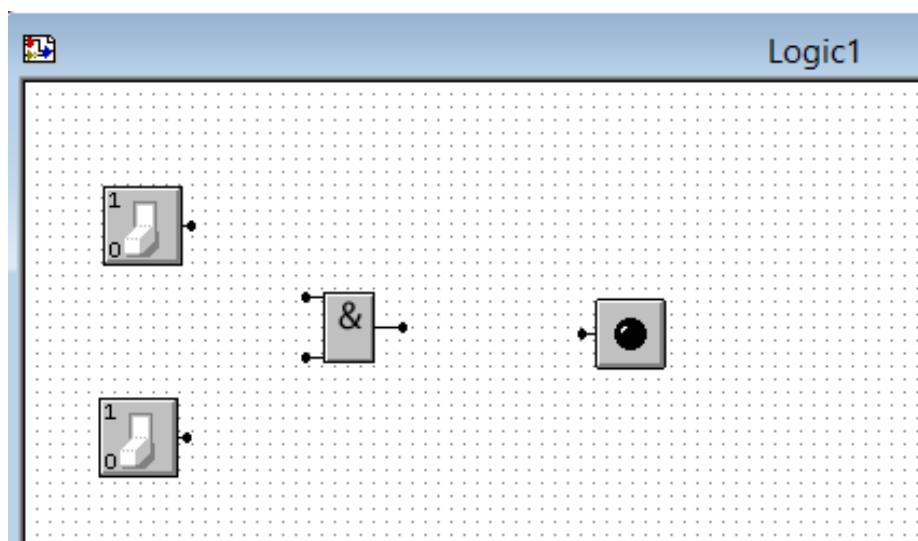
- Palitraningikkinchiqatoridagibirinchibelgibo‘lgan “И” (VA) element belginibosingvakursorboshqachabelgiga (+) o'zgaradi.
- “И” elementniishstoliningixtiyoriyjoyigasichqonchanio‘tkazingva chap tugmaganibosingva “И” element rasmchasipaydobo'ladi. Agar tugmanibirnechamartabossangizbirnechtarasmchalarpaydobo‘ladi.

- Palitraninguqoriqatoridagibirinchibelgibo‘lganstrelka belgisinibosing.
- “И” element rasmchasinibelgilangvauniekranbo‘ylabqulayjoygasuring. Agar sizbog‘lanishlarningzanglashigaolibkeladiganqismininoto‘g‘rijoygaqo‘ys angiz, unistrelkayordamidanlab, keraklijoygatortibolishingizmumkin.
- Klaviaturadagi “Delete” tugmachasinibosingva “И” element rasmchasiyo‘qoladi. Agar siztasodifankerakbo‘lmananinstrumentnichizibqo‘ysangiz, unitanlashingizvao‘chirishingizmumkin.
- Sichqonchanioynaninguqoriqismidagi “Правка” menyusidan “Undo Add” so‘zinibosingva “И” element rasmchasiyanapaydobo‘ladi. Agar bironbirxatoqilsangiz, unihardoimorqagaqaytarishingizmumkin.

- Palitraningto'rtinchiqatoridagibirinchibelgi bo‘lgankommutatoruchunbelgi (выключатель) nibosing.
- Sichqonchanioynaning chap tomonigasuringva chap tugmachaniikkimartabosing, bundakommutatorningikkitanusxasiyaratiladi.
- Palitraninguchinchiqatoridagiuchinchibelgibo‘lgan yorug‘likchiqaradigandiod (Лампочка) uchunbelginibosing.
- Sichqonchanioynaningo‘ngtomonigasuringva chap tugmachanibirmartabosing
- Endiekranquyidagichako'rinishikerak:

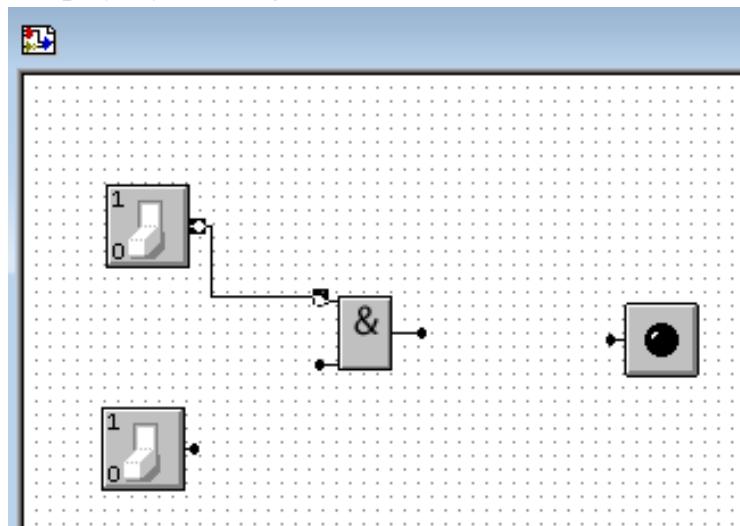

- Elementlarning chap vao‘ngtomonlarda qoranuqtaborligigae’ tiborbering, bularulanishnuqtalari.
- Harbirkommutatorningo‘ngtomonidabittaulanishnuqtasibor,

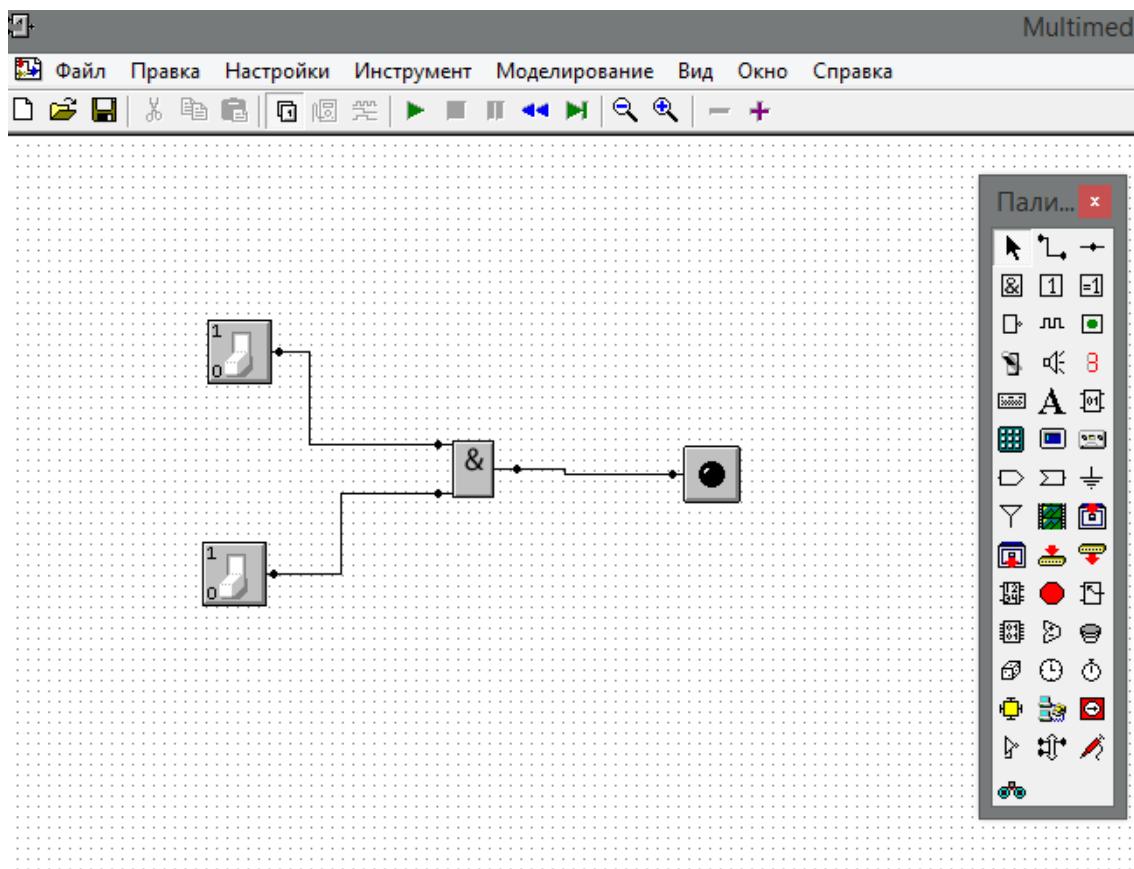
harbirlampochkaning chap tomonidabittadanva “И” element chap tomonidaikkitavao ‘ngomonidabittadanmavjud.

Qismlarnibir-birigaulash

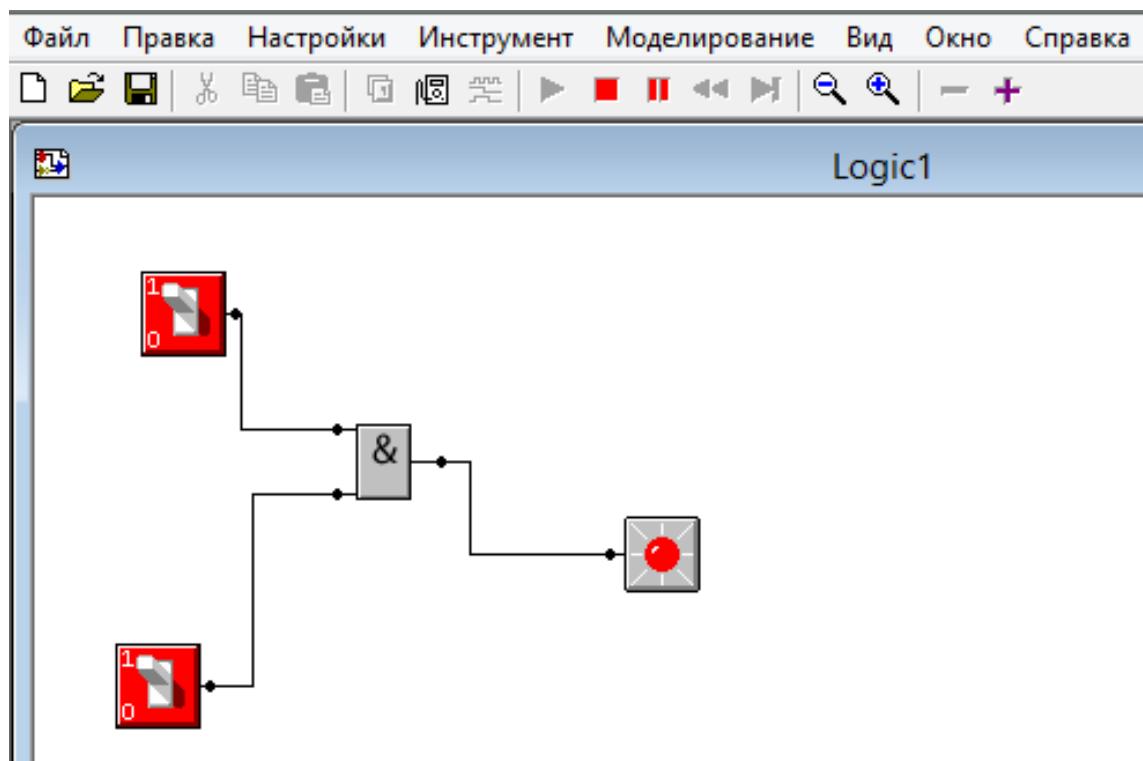
- Palitraningyuqoriqatoridagiikkinchibelgisi bo‘lganulagich (Соединение) belginibosingvakursorshakliniboshqachabelgisigao ‘zgartiradi.
- Belginiyuqoridagiva chap tugmachaningo ‘ngomonidagiulanishnuqtasigadiqqatbilanqarating.
- Sichqonchaning chap tugmachaшибиенинibosingvaulagichni “И” elementining chap tomonidagiyuqoriulanishnuqtasigaolib boring vatugmaniyo ‘yibuboring.

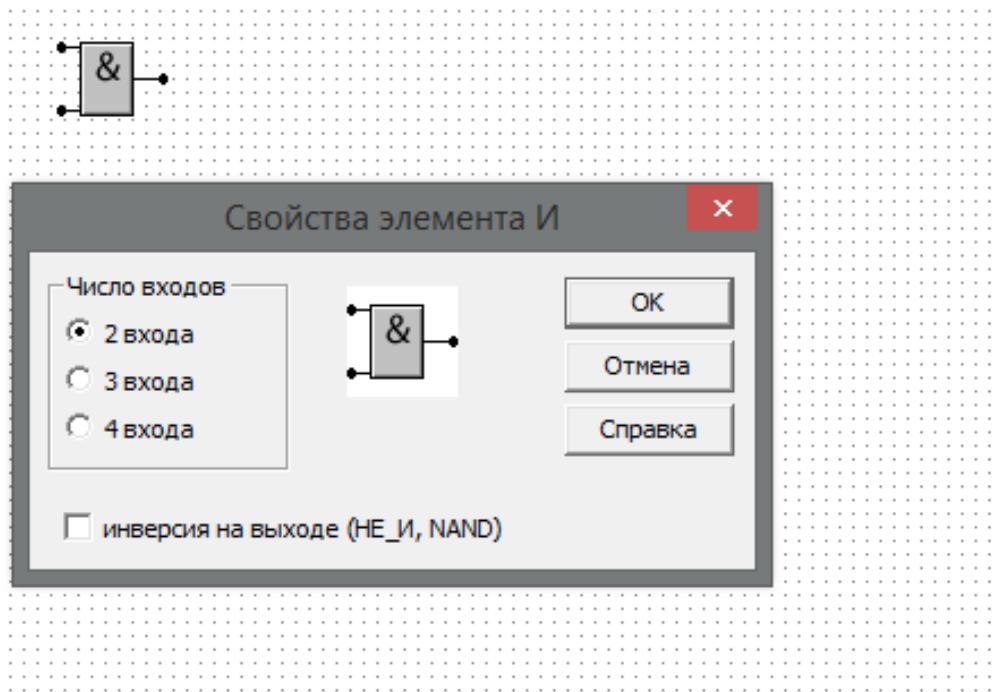
- Agar sizulanishnuqtasidagiulanishnuqtasinio ‘tkazibyborsangiz, ulanishuchunhechnarsayo ‘qyatodegankichikbiroynaochiladi. OK nibosingvayanaurinibko ‘rishingizmumkin.
- Agar sizulanishnuqtasini “И” elementigao ‘tkazibyborsangiz, ulanishyo ‘qoladivauniboshqatdanchizishgaharakatqiling.
- Ulagichlarnixuddishunday, pastkiva “И” elementining chap tomonidagipastkiulanishnuqtasigaaulang.
- Shungao ‘xshashtarzda “И” elementningo ‘ngomonidagiulanishnuqtasigaxuddishutarzdaulang.
- Endi “И” element pastkitomonidagiviklyuchateknino ‘ngomonidagiulanishnuqtasigaqo ‘shing. Bittaulanishnuqtasigaikkitaulagichniulashingizmumkinligigae ‘tiborbering. Natijaquyidagichako ‘rinishgaegabo ‘ladi:

- Agar biron-birmuammobo'lsa, elementlarniyokiulagichchlarniyo'qqilishvaalmashtirishorqaliularnituzating. Ulagichnitanlayotganda, uningoxirigae'tiborqilishingizkerak, agar siz "И"elementidao'ngtomongaulanishnuqtasigaishoraqilsangiz, ikkalaulagichni ham tanlaysiz.
- Elementlarnisuribko'ringvaulagichlarqandayulanganligigae'tiborbering. Viklyuchatel (выключатель) yordamidatekshirish.
- Ekranningyuqorisidagito'rtinchiguruhningbirinchibelgisibo'lganyashiluc hburchakni ➤ bosing.
- Ikkitaviklyuchatellarnibosingvaularniyoqing, natijadalampayonishiyokio'chishiniko'rasiz.

- “И” elementi to‘g‘riishlayotganigaishonchhosilqilishuchunularnibirnechamart ayoqingvao‘chiring.
  - Natijalarniikkilikdagichiqishinisolishtiring.
  - Oynaninguqoriqismidagito‘rtinchiguruhpiktogrammasidagiyashiluchbur chakyonidagiqizilkvadratustigabosingvasimulyatorto‘xtaydi.
- “И” elementni o‘zgartirish.
- Sichqonchako‘rsatkichibilan “И” elementrasimchanibelgilangvao‘ngtugmaghanibosing. Menyudaxususiyat (свойства) nitanlangvayorliqlioyna ochiladi:

- Oynaning chap tomonida elementgakirishni 3 va 4 taga o‘zgartirishimkoniberadi, masalan “3 входа” tanlasak “И” element rasimchasingoldida 3 ta ulash nuqtasipaydobo‘ladi. Agar inkoramaliniqo‘moqchibo‘sangiz “инверсия на выходе” gabelgiqo‘ying. Xulosaqilibaytganda, murakkabmantiq masalalarningxemalariniloyixalashtirishdaushbu mantiqiy dasturdan foydalanish hozirgikundagiulayvasamaralihisoblanadi.

Shuninguchun ham o’quvchilariga informatikavaaxborot texnologiyalaridarslarida *MultiMedia Logic* dasturimkoniyatlaridan foydalanib mantiqiysxemalar nituzishva uning natijasinitekshirishbo‘yichakengroq bilimvako’nikmaberishmaqsad gamuvofiqhi soblanadi.

Foydalanilgan abiyyotlar

1. <https://www.kpolyakov.spb.ru/school/mml/Logic.htm>
2. <https://www.softronix.com>